

ישעיה ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א
בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

להצלחת דן בן חנה וזוג' עכב"ב-לבריאות שמידה עליונה והרמת קרן המזל וכט"ס לעד אכ"ד

גליון מס' 428

ערש"ק פרשת "מטות", כ' בתמוז תשע"ד

אוהב תוכחות!

בפרשתינו קוראים אנו על בני גד ובני ראובן שבאו אל משה רבינו ובפיהם בקשה, רוצים הם נחלה בעבר הירדן! משה רבינו פנה אליהם בצורה נחרצת וניגש אליהם בתביעה גדולה: "ולמה תניאון את לב בני ישראל מעבר אל הארץ אשר נתן להם ה'?! ומוסיף מילים כדורבנות ומזכיר להם את חט המרגלים ואף מוסיף ואומר: " והנה קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים ליספות עוד על חרון אף ה' אל ישראל!". לאחר שמשה רבינו מוסיף וחותרם תוכחתו, לפתע מתגלית תמונה שונה לחלוטין, בני גד ובני ראובן מסבירים שחלילה לא הייתה כוונתם לסגת אחור מכיבוש הארץ ואדרבה "ואנחנו נחלץ חושים לפני בני ישראל וגו'!". לאחר "שפנים חדשות" באו לכאן מסכים משה רבינו לבקשתם! והשאלה זועקת ומאליה עולה, מדוע שתקו כל העת בני גד ובני ראובן, מדוע לא עצרו בעדו, לאחר בקשת מחילה ומנעו את התובענה הקשה!? אלא שביארו המפרשים שאוזן שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין! מוכנים היו לשמוע את האמת הנחרצת ואף אם לא לכך התכוונו בוודאי שיצא להם מכן לימוד ושימור לאותם ימים ושנים!! ובאמת שאם ברצוננו להבחין ביהודי בעל צורה שרוצה וחפץ בקירבת אלוקים, בזאת אותו נבחן כאשר יוכיחוהו על פניו, האם יודה על האמת?! והמשכיל בין יבין שאם בחיקו היו מטמונים אבנים טובות ומרגליות ופנינים מבלי משים, חור קטן נפער בשולי התיק, ואט אט אבנים טובות ויקרות האלו "מבצבצות" הרי דעת לנכון נקל שאם נפנה אל העשיר - בעל המטמון דגן ונגלה את אוזנו, תיכף ומיד יודע לנו על שהערנו את תשומת ליבו וחיש מהרה את "חורו" יסלק מחצרו! ואם בעניינים גשמיים כך, שפרנסתו של האדם קצובה מן שמיא, וההפסד והרווח נקצבו לאדם מראש השנה לאחריתה! והעשיר לא ירבה והדל לא ימעיט כהוא זה ממה שנגזר עליו, שם האדם שמח לשמוע התוכחה כמוצא שלל רב! על אחת כמה וכמה אם יפנו את דעתנו לכך שפלוני מאיתנו נפגע, או שמא נכשלנו חלילה בשמירת השבת, ובפינו נזרקה ברכה "לא מזוהה", לפני שאת מוכיחנו היקר "נסמן" כעצם בלתי מזוהה, וכמטרד שממנו עלינו מהרה להפטר, ויפה שעה אחת קודם... זכור נזכור שהמצוות הם הרבה יותר מפנינים יקרים וכל חללי עלמא למצוה אינם שוים ושכר מצוה בעולם הזה אין מכיון שאין כסף וזהב שאפשר לשלם בעבור מצוה אחת, ואם יתן איש את כל הון ביתו - בו יבוזו לו! אם כך ננהג והבנה אמיתית זאת בעצמו נשריש, נזכה ללכת בדרך אבותינו הקדושים אשר במידותיהם אנו חפצים, ובדרכם לדבוק אנו שואפים, בהנהגה תמימה זו נזכה "לחלץ חושים" ואת יצר הרע מקירבנו לסלק בעזרתו יתברך - לעולמים. נשמע נפנים ובסיעתא דשמיא נצליח!

נקיות כפיים!

תורתנו תורה קדושה. מצפה ודורשת מאיתנו שלא נהייה נקיים רק מה' יתברך אל גם מישראל כמו שכתוב בפרשתינו: "והייתם נקיים מה' ומישראל". על נקיות כפיים ניתן ללמוד מהסיפור הבא שמובא בספר "מורשת אבות": אישה עשירה היתה חשוכת בנים. בצר לה באה אל הרב ובידה סכום עתק של ארבע מאות זהובים. בקשתה בפיה שישלח הרב הכסף כדורון לאחד הצדיקים שיתפלל עבורה שתזכה לפי בטן. החליט הרב למסור את המעות לצדיק רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל מירושלים. כעבור מספר שבועות בא בעל האישה העשירה אל הרב בתרעומת על שהסכים לקבל סכום גדול כל כך של כסף מאשתו מלא ידיעתו. הרב הצטדק ואמר שחשב שהאישה עשתה זאת מידיעתו. אולם העשיר בשלו - תבע שהרב ידרוש שיוחזר הכסף מירושלים. לרב לא היה נעים לעשות כן ולכן הציע לבעל שהוא ישלם את כל הסכום מכיסו הפרטי בתשלומים. עוד הם מדברים ומסכימים את הענין, נכנס לפתע הדוור לבית הרב. הביא לרב מכתב בדואר ישיר היישר מירושלים עיר הקודש. העיף הרב מבט לכתובת השלוח ומה נדהם לקרוא שהשלוח הוא לא אחר מאשר הרב יוסף חיים זוננפלד. פתח הרב את המכתב בסילודין ותדהמה אחזתו. הוא מצא בתוך המכתב את הכל סכום ששלח - ארבע מאות זהובים. הבעל התרגש וביקש לשמוע מה כותב הרב זוננפלד. נענה הרב והקריא לפניו את המכתב: "קיבלתי את מכתבו, בצירוף הכסף. אולם מכיון שמעלת כבודו כותב שאישה מסרה לו זאת, חוששני אולי עשתה זאת ללא רשות בעלה (ראה מסכת ב"ק ק"ט) לכן הנני משיב לו חזרה את הכסף ואבקשהו למסור כל פסק תיכף ומיד לאישה. אולם, כמוכן, לא מעטתי בשביל כך למלא הקשתה בדבר התפילות, ויהי רצון שתתקבלנה". עיני הרב והבעל שלגו דמעות מרוטב התרגשות. ויהי רצון שנוכה להיות נקיים מה' ומישראל ונוכה לגאולה בקרוב.

זמני כניסת השבת ויציאת השבת

	כניסת שבת	יציאת שבת	רבנו תם
ת"א	19:25	20:27	20:58
י-ם	19:10	20:25	21:15
חיפה	19:18	20:29	21:16
ב"ש	19:25	20:25	21:12

הפטרת השבוע: דברי ירמיהו

על כן יאמרו המושגלים - מושגל ונמשגל

כך הודיעו להם כי עוד יום יקפוץ השוטה לתוך ביצה המצויה ליד העיר. מה עשה? בא הליצן אל אותו שוטה וכיבדו בכל מיני מתיקה עד שקנה את ליבו, לאחר מכן הצייע לאותו שוטה כי ילכו יחדיו לטייל מעט מחוץ לעיר. כאשר קרבו לביצה אמר הליצן: סוד גדול יש לי לגלות לך אבל תחילה הבטח לי כי לא תגלה לאיש... הבטיח השוטה. המכיר אתה את הביצה הגדולה? שאל הליצן. ודאי - ענה השוטה - אבל שמעתי כי היא עמוקה מאד וטובענית. אין זה נכון - אמר הליצן - ולא זו בלבד אלא דע לך כי בביצה פנימה טמון אוצר גדול... אמנם, המשיך הליצן, בתחילה יש פס קטן של בוץ אבל אם נקפוץ נעבור את הפס ונזכה באוצר הגדול... האמין השוטה לדבריו וכאשר הגיעו אל שפת הביצה קפץ השוטה ונחת היישר לתוך הבוץ הטובעני. הציילו! - צעק השוטה - הוצא אותי מאכן! לא ולא - אמר הליצן - יודע אתה כמה טרחתי עד שהכנסתי אותך אל הבוץ... קודם כל אקרא לכל חברי שיראו אותך שוקע עד צוואר או אז ימלאו את פיהם שחוק אחר כך אוציא אותך... כן הוא גם הנמשל - אמר ה"חפץ חיים" - כך היא דרכו של היצר הרע - בתחילה מפתה את האדם בפיתויי שווא, ואף נותן לו מתנות יפות ושאר דברים המושכים את הלב, אולם כאשר האדם מתפתה - שוקע הוא בבוץ, אז עומד היצר הרע וממלא את פיו בשחוק גדול...

(משל למה הדבר דומה)

אדם אחד נאשם העבירה שעבר נגד המלך ונכלא בבית הכלא עד למועד משפטו. כאשר הגיע זמן המשפט הוצא האיש מן הכלא על ידי שומר שהתכונן להובילו אל אולם בית המשפט. השומר, שחשש כי האסיר ינסה להימלט, הוציא מכיסו זוג אזיקים - אזיק אחד הצמיד לידו של האסיר, ואזיק שני שם על ידו שלו, וכך צעדו ברחוב העיר. בצידי הדרך התאספו עוברים ושבים שחזו במעשה ולעגו לאסיר. טועים אתם - אמר האסיר שהוא נעלב - לא הוא המוביל אותי אלא אני הוא זה המוביל אותו... אני הוא זה שנעלתי את ידו באזיקים... אם כך - אמר חכם אחד מתוך הקהל - פתח נא את האזיק שעל ידך וניווכח שאמת בפיד! אם יכול אתה להתנתק ממנו סימן כי אתה שולט בו ואם הוא יכול להתנתק סימן כי הוא שולט בך! כן הוא גם הנמשל - אמר הצדיק רבי יוסף יוזל הורוביץ, הידוע בכינויו "הסבא מנובהרדוק" - פעמים שהיצר הרע כובל אליו את האדם בהרגל רע שהוא מרגילו, אם רוצה האדם מי באמת שולט במי - יבדוק נא את עצמו אם הוא יכול להתנתק מהרגליו הרעים אם לא... הוא אשר אנחנו מבקשים בכל יום בתפילת שחרית: "ואל תשלט בנו יצר הרע"...

בעיר אחת היה שוטה מפורסם. פעם אחת התעורר הרצון בלב אחד מליצני העיר לעורר צחוק בקרב חבריו, ומשום

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

שמה ישהה בשביל ממונו ויבא לידי סכנה, והתורה הקפידה על נפשות ישראל בין רשעים בין צדיקים מאחר שהם נלזים אל ה' ומאמינים בעיקר הדת, שנאמר: "אמור אליהם חי אני נאם ה' אלקים אם אחפוץ במות הרשע כי אם בשוב הרשע מדרכו וחי".

בהמת נכרי ומשא של ישראל, אם היה הנכרי מחמר אחר בהמתו - אינו זקוק לה, ואם לאו - חייב לפרוק ולטעון משום צער ישראל. וכן אם היתה הבהמה של ישראל והמשוי של נכרי - חייב לפרוק ולטעון משום צער ישראל. אבל בהמת נכרי ומשא אינו חייב לטפל בו אלא משום איבה. ויש אומרים שלפרוק חייב אפילו אין הנכרי שם משום צער בעלי חיים, וכן בכל מקום שפטור לפרוק, מכל מקום משום צער בעלי חיים חייב.

הפוגע בשנים, אחד רובץ תחת משאו והשני פרק ולא מצא מי שיטעון עמו, מצוה לפרוק בתחילה משום צער בעלי חיים ואחר כך לטעון. במה דברים אמורים? - כשהיו שניהם שונאים או אוהבים לו, אבל אם היה האחד שונא והאחר אוהב, מצוה לטעון עם השונא תחילה כדי לכופ את יצרו הרע. והשונא האמור כאן יש אומרים שהוא סתם שונא ולא מחמת שעשה עבירה כנ"ל, שאם ראהו עשה עבירה אין צורך לטעון עמו כדי לכופ את יצרו שהרי יפה עושה ששונאו ולא שייך כפיית היצר.

במדינות שרגילים שנוסעים ומוליכים משא בעגלה והסוס קשור לעגלה ושקעה העגלה ברפש וטיט, הפוגע בה חייב לסייע לעגלון לפרוק המשא, ולהוציא את העגלה והסוס למקום יבשה שזוהי מצות פריקה, ואחר כך צריך להטעינו כראוי, וכן אם נפל המשא מהעגלה חייב לסייע לו ולהטעינו שזוהי מצות טעינה, וכן אם נשבר אופן מהעגלה, או החלק שהאופן מתגלגל בו, חייב לסייע ולתקן כפי אפשרותו, וללוותו מעט עד שיראה שהעגלה הולכת יפה, וזוהי גם כן ממצות פריקה וטעינה.

מכונת שאירע בה קלקול באמצע הדרך שבין עיר לעיר, והנהג שלה עומד על אם הדרך כשהוא אובד עצות, מצוה וחובה להגיש עזרה לנהג ולנוסעים בכל מה שאפשר. ואף אם הכרת פניו של הנהג נענתה בו שאיננו שומר תורה ומצוות כדת, מכל מקום קרוב מאד שעל כל פנים מאמין הוא בעיקרי האמונה, ולכן מצוה לעזור לו ולחלצו ממצוקתו.

אם ציונה התורה לבא לעזרת אדם שנמצא בצרה ובמצוקה ולפרוק ולטעון לו, על אחת כמה וכמה שמצווה האדם לעזור למי שנמצא בצרה רוחנית ועזב את דרך התורה לחצוב לו בורות נשברים, ועל כן יש לקרבו בסבר פנים יפות ובנעימות לתורה הקדושה אשר היא חיינו ואורך ימינו ולהשפיע עליו להשתתף בשיעורי תורה, וקצת מן האור דוחה הרבה מן החושך, שאור התורה הקדושה תחדור בו ותפקח את עיניו וישוב אל אביו שבשמים, והמזכהו בכך מקיים מצות פריקה וטעינה, כלומר שיפרק מעליו את עול עוונותיו, ויטעין עליו את עול התורה הקדושה אשר נותנת חיים לעושה בעולם הזה ובעולם הבא.

(הבית היהודי)

✓ הרואה חבירו בדרך ובהמתו רובצת תחת משאה, בין שהיה עליה משא כפי שיכולה לשאת בין שהיה עליה יותר ממשאה, הרי זו מצוה לפרוק המצא מעליה שנאמר: "כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו וחדלת מעזוב לו עזוב תעזוב עמו".

✓ לאחר שפירק את המשא לא ימהר ללכת ולעזוב את בעל הבהמה, אלא יעזור לו להקים את הבהמה ולחזור ולהטעין את המשא עליה, שנאמר: "לא תראה את חמור אחיך או שורו נופלים בדרך והתעלמת מהם הקם תקים עמו", ואם הניח את חבירו ולא פרק ולא טען ביטל מצות עשה ועבר על מצות לא תעשה.

✓ פרק וטען וחזרה ונפלה, חייב לטעון ולפרוק פעם נוספת אפילו מאה פעמים, לפיכך צריך ללוות את בעל הבהמה עד פרסה (פרסה - ארבע מילין, מיל - שמונה עשר דקות), שמא יצטרך לו, אלא אם כן אומר לו בעל המשא איני צריך לך.

✓ זקן שאין דרכו לפרוק ולטעון, הואיל ואין זה לפי כבודו - פטור, והכלל הוא: כל שאילו היתה הבהמה שלו היה פורק וטוען, הרי זה חייב לפרוק ולטעון גם בשל חבירו. ומכל מקום אם הוא חסיד ועושה לפניו משורת הדין, אפילו היה הנשיא הגדול וראה בהמת חבירו רובצת תחת משאה - פרוק וטען עמו, וכל זה לדעת מרן השלחן ערוך שהספרדים נוהגים כמותו אבל לדעת הרמ"א שהאשכנזים נוהגים כמותו, אין לו לנהוג כך אף לפני משורת הדין שזה כמזלזל בכבוד התורה.

✓ מאימתי חייב לפרוק ולטעון עמו? - משיראהו ראה שהיא כפגיעה שנאמר: "כי תראה" ונאמר גם "כי תפגע", וכיצד תהיה אפשרות לקיים שניהם? לכן שיערו חכמים שיהיה ביניהם מרחק של מאתיים וישיש ושש אמה ומשיש אמה שהיא אחת מבעה ומחצה במיל (כמאה שלשים וחמש מטרים), היה רחוק ממנו יותר - אינו זקוק לו.

✓ מצוה מן התורה לפרוק בחינם, אבל לטעון מותר לו לקחת שכר מבעל הבהמה, וכן עבור מה שהולך עמו צריך בעל הבהמה לשלם לו.

✓ מצא בהמת חבירו רבוצה, אף על פי שאין הבעלים עמה, מצוה לפרק מעליה ולטעון עליה שנאמר: "עזוב תעזוב" "הקם תקים" מכל מקום. ומה שכתוב בתורה "עמו" הכוונה היא לומר, שאם היה בעל הבהמה שם והלך וישב לו, ואמר לזה שפגע בו הואיל ועליך מצוה אם רצית לפרק לברך - פרוק, הרי זה פטור שנאמר: "עמו". ואם היה בעל הבהמה זקן או חולה חייב לפרוק ולטעון לבדו.

✓ השונא האמור בתורה (שכתוב "כי תראה חמור שונאך"). הוא ישראל ולא נכרי, ואף על פי שאסור שיהיה לישראל שונא וכמו שכתוב: "לא תשנא את אחיך בלבבך" השיבו חכמים: כגון שראהו לבדו שעבר עבירה והתרה בו ולא חזר, הרי מצוה לשנאתו עד שיעשה תשובה וישוב מרשעתו, ואף על פי שעדיין לא עשה תשובה, אם מצאו אובד עצות ונבהל ליד משאו, מצוה לפרוק ולטעון עמו ולא יניחנו נוטה למות,

מטעמים לשבת

ועשה טוב", דהיינו שיסור בתחילה מהרע ואחר כך יזכה לעשות את הטוב. (תורת הפרשה)

"בְּנֵי לָכֶם עֵרִים לְטַפְכֶם וְגֵדְרוֹת לְצִנְאֲכֶם וְהִיוּצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ" (לֵב, כד)

אמר הכתב סופר זצ"ל: אדם שמחבב את הממון והוא להוט אחריו, אין לתת אמון בדיברתו, שכן תאוות הממון מביאה את האדם לידי הפרת דיברה. והנה, מצינו במדרש שאמרו בני גד ובני ראובן: "גדרות צאן נבנה למקננו וערים לטפנו" (פסוק טז) - שדאגו תחילה למקנה ואחר כך לטף, ואילו משה אמר להם: אל תהיו עושים את הטפל עיקר, כי אם "ערים לטפכם וגדרות לצנאכם" - תחילה דאגו לשלום טפכם ואחר כך לשלום רכושכם. לפיכך מוסיף משה ואומר להם: אם תשרשו מקרבכם את המידה הרעה הזאת, לחבב את הרכוש יותר מן הטף, כי אז "והיוצא מפיכם תעשו" - אפשר יהיה לסמוך על דיברכם, מתוך ביטחון כי תקיימוה... (מעיינה של תורה)

"זאת זווקת התורה אשר צוה ה' את משה, אך את הזהב ואת הכסף" (לֵא, כא-כב)

הרוצה לזכות בכתרה של תורה, צריך להתרחק מתאוות העולם הזה מאד, וכל זמנו להקדיש אך ורק לתורה. וזהו שאמר הכתוב: "זאת חוקת התורה אשר צוה ה' את משה" - הרוצה ללמוד את חוקי התורה אשר צוה ה' את משה, צריך לקיים: "אך את הזהב ואת הכסף", "אך" הוא לשון מיעוט, כלומר שצריך למעט בכסף וזהב, ולא לרוץ ולרדוף כדי להרבות הון. (תורת הפרשה)

"אך את הזהב ואת הכסף" (לֵא, כב)

רבותינו אמרו, "אך את הזהב" לומר שצריך להעביר חלודה שלו קודם שיגעילנו וזהו לשון "אך" שלא היא שם חלודה, אך המתכת יהיה כמות שהוא (רש"י). יש לפרש דרך רמז, שכאשר רוצה אדם להגעיל עצמו מבחינה רוחנית ולהתקרב לבורא יתברך, צריך הוא לפני כן להסיר מעצמו החלודה, דהיינו להתרחק מעוונות, ואחר כך יוכל להתקרב לתורה הקדושה, וכמו שכתוב: "סור מרע

"לא יזול דברו" (לֵב, כג)

פירש רבינו חיים ויטאל זצ"ל בשם מהר"ש טירנו זצ"ל: חייב אדם לשמור על מוצא פיו לבל יהא חולין, ומדוע, שהרי אנו רואים ש"ככל היוצא מפיו - יעשה", שכל דיבור פועל למעלה, לטוב או לרע! שהמדבר דברי תורה וקדושה, מעורר עולמות רוחניים להשפיע טובה וטהרה. והמדבר לשון הרע וליצנות פועל בסיטרא אחרא חלילה! (מעייני השבוע)

"לא יזול דברו" (לֵב, כג)

פירש הגאון רבי משה בן חמו זצ"ל מספרו שבמרוקו, שבשעה שהאדם מתעורר לדבר מצוה ונודר נדר, נברא מלאך קדוש המעותד להמליץ טוב בעדו ולעזורו. אך דא עקא, עד שהאדם לא ישלם את נידרו ולא יממש את הבטחתו, הרי מלאך זה חסר אונים ותש כוח, ואינו יכול לפעול את פעולתו לטובה! וזהו "לא יחל דברו", מלשון חולה וחולשה. לא יחליש את המלאך שנברא מדיבורו הטוב, אלא ישלם את נדרו, ובכך יאמץ את כוח המלאך לעזור! (מעייני השבוע)

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

שהיה נתון בזרועות אמו שמצאה מחסה עם משפחתה בבית צופיוף איבד את ההכרה מעוצמת ההדף. האם המבוהלת שסברה שהילד אינו בחיים נטלה אותו בזרועותיה ואצה לרב כדורי, שהיה שקוע בספריו, כאילו מנותק מהעולם, באותה דמות שהכירוהו יהודים בשני הדורות שחלפו מאז. נכנסה האישה נמסה בבכיה, ובלי להשמיע הגה היא מצביעה על התינוק שבזרועותיה שכבר דקות ארוכות אינו מראה סימני חיים. הוציא הרב כדורי תפוח, שקל כנגדו מים, אמר מה שאמר מספר התהילים שהיה מונח על שולחנו, והורה לאשה: מהתפוח הזה תתני לילד עד שיסיים לאוכלו ואת המים תתני לו טיפה טיפה בכל יום. האשה לא הבינה בתחילה, הרי הילד לא רק שאינו יכול לאכול, אלא כלל אינו מגלה סימני חיים. אבל חזקו עליה דברי הרב, היא ניסתה ולמרבה התדהמה הילד אכל. כבר במעמד הרב החל שיפור רב במצבו ובתוך יום שב הילד לאיתנו. הסיפור הודע בירושלים המיוסרת של ימי "הפגזים", ועורר יראת כבוד כלפי המקובל שנימנה על צעירי הקהילה כשהוא בשנות הארבעים שלו. נקל לשער שמעבר לנס ההצלה עצמו, וגם מעבר לסיפור הישועה שנסך תקוה חדשה, הביא הסיפור שעבר בירושלים כאש בשדה קוצים עוד גל של ההערצה כלפי המקובלים בכלל וכלפי הרב כדורי בפרט.

(זקן המקובלים)

הרב המקובל הצדיק רבי יצחק כדורי זצ"ל היה ידוע בשתיקתו והמשיך את ההנהגה שקיבל בבגדד לשתוק זו גם הסיבה שלמרות רוחב דעתו מיעט לדבר ולכתוב חידושי תורה. ידוע שמעולם לא הוציא מפיו דברי חולין או מילה רעה על אחרים וגם בדברי תורה והלכה היה מקמץ ביותר ומשתדל להסביר את רצונו בתנועות ידיים ובהמהום. גם כשישב בין תלמידיו והיו שואלים אותו שאלות וקושיות היה הרב מסתפק בהסבר קצר ותמציתי או שהיה מבקש מהם לפתוח ספרים ונקב תמיד בשם הספר והעמוד בהם מבוארת התשובה. לא רבים יודעים כי הרב היה תלמיד חכם מופלג וגדול גם בתורת הנגלה והיה בקי בכל הש"ס ישר והפוך. אחד מהסיפורים הוא כי באחת הפעמים כשישב עם אחד הפוסקים הידועים בירושלים נעצו השניים סיכה בדפי אחת הגמרות (מה שנקרא "מבחן סיכה") ונחשו באיזה מקום בגמרא או ברש"י פגעה הסיכה לאורך כל דפי הגמרא. בפעם אחרת כאשר התנהל ויכוח הלכתי בין רבנים גדולים שהסבו ליד שולחנו של הרב, טען הרב כי יש מקור בגמרא לאחד ממנהגי הקבלה עליו התווכחו. הרבנים טענו לרב כי הוא טועה וכי הם שידועים את הש"ס בעל פה לא מצאו שום מקור. הרב זצ"ל חיך ושלף גמרא מהמדף, פתח את הדף והראה לרבנים את הדף הנכון. אחד הסיפורים שהדהימו את ירושלים והיה קשור לרב כדורי אכן התרחש בימי הפגזים, בחצר "צופיוף" נפל פגז, והתינוק

והייתם לי סגולה

אריכות ימים - מקובל כי הדפסת ספרי רבינו הרמב"ם זיע"א, סגולה היא לאריכות ימים.

בנים - הבדלה על יין (ולא מיץ ענבים) במוצאי שבת היא סגולה לבנים. וכן זימון על כוס יין (ולא מיץ ענבים).

השכמה - המתקשה להשכים בבוקר, ימנע עצמו משתיה קרה לפני השינה.

(סגולות רבותינו)

מדברי ראש הישיבה הרב ר' יוסף מוֹגֵרבי שליט"א

שלום בית

לבקר את הביקורת

ידוע מגדולי ישראל שזוג שאין ביניהם חילוקי דעות או מריבות קטנות הרי זה סימן שאינו חי, משום שרק "מת" אינו מגיב. באו שנים מעולמות שונים עם מחשבות ורצונות שונים, ויש ניגודים ויש ויכוחים, אך צריך לדעת לעשות הכל בצורה מכובדת, ללא פגיעות וללא... כל אחד מאיתנו שואף להיות מושלם, והדבר נובע מהנשמה שבקרבנו. הרי הנשמה חלק אלו-ה ממעל, וכשם שהוא יתברך שלם אף נשמת האדם שואפת לשלמות. וזו עיקר הדחיפה לביקורת תמידית כשיש אצל האדם אצל עצמו ועל אחרים. ובגמתי (ערכין טז): מצינו שרבי אלעזר בן עזריה אמר על דורו, שאין מי שיוודע להוכיח ורש"י פירש הטעם משום שלא יודעים להוכיח זה את זה בדרך כבוד. ואכן, לפי הדברים הנ"ל, כתב המהר"ל, שכאשר בא אדם להוכיח או "לבקר" את חברו (לעינינו בן / בת הזוג) צריך להיות הדבר בגנב אחד שנתפס על ידי השוטרים, ושמוהו בבית האסורים עד גזר חליה. ומצוי לרוב שבני הזוג מבקרים אחד את השני ובודאי שדבר זה נובע על פי רוב מתוך אהבה וכמאמר הכתוב "את אשר יאהב ה' יוכיח" ולכן צריכים לראות את "הביקורת" בעין יפה ולקבלה בסבר פנים יפות. והגר"ח מבבל יזע"א כתב מעשה בגנב אחד שנתפס על ידי השוטרים, ושמוהו בבית האסורים עד גזר הדין. בזמן החקירות דרשו ומצאו שגנב פעמים מספר וכאשר הוכיחו הדברים דגוהו לתליה, אלא שחוכמתו עמדה לו בזמן שהותו בבית האסורים, שלח מכתב למלך ובו כתב שיש לו דבר פלא, שרק הוא יודע, ומפחד הוא שמא ידונוהו למוות וממלא אותו דבר פלא יקבר יחד עימו, ולכן רצונו לגלותו למלך כושר ימות... המלך היה סקרן לדעת מהו דבר הפלא הגדול, ושלח לקרוא לאותו גנב. והנה כשהופיע לפני המלך, ונשאל לפשר הדבר, אמר שהוא מסוגל לשתול גרעין של פרי, ותוך דקות מספר יצמח עץ פרי נחמד למאכל. התפעל המלך ויצא לגינת הביתן יחד עם שריו וחקמיו לפלוגת שוטרים המלוה את הגנב. ואז חפר הגנב באדמה, ולפני שהניח את גרעין הפרי: שומד למלך ואמר לו: "הפלא הגדול שבגרעין זה הוא, שאינו יכול לפעול ולצמוח אלא אם כן יניחו באדמה אדם שלא גנב מעולם, והרי אני גנבתי, ולכן יצוה נא המלך על שר האוצר לשתול את הגרעין". עקד המלך על שר האוצר, שמיד נבהל ואמר: "אדני המלך יודע שמסתובבים על שולחני סכמים איוו, ושגא העלמתי איוו, פרטתי ושגיאתי מי יבין וכו'". כך עבר המלך משר העוצר לשר המשטרה ולשר המשפטים עד שהגיע לראש הממשלה, הנשיא, משנה למלך ולכולם הייתה טענה דומה, אינם יכולים לומר שידיהם נקיות. אז פנה הגנב למלך ואמר לו: "שמה כבוד המלך יואיל לשתול הגרעין?". התבצל המלך ואמר: "גם אני כשהייתי צעיר גנבתי פעם אחת מאבי, ולכן לא אוכל לעשות זאת". כשמוע הגנב את דבריהם, נפל לרגלי המלך והתחנן: "אדני המלך רואה שכל השרים והחכמים מודים שאין ידיהם נקיות מגנבה, וגם אדני המלך אמר כך, ומה חטאתי אני שגנבתי בדוחק, כדי לאוכל לשתול הגרעין יולדי, שרעבו ללחם, וכי בשבילי כן עלי למות?". ריחם עליו המלך וחנן אותו לחיים טובים, וגם היה מפרנסו בקצבה קבועה, כעבור חוכמתו, שידע מתי להוכיח וכיצד להוכיח. פעמים רבות מחלוקות ומריבות פורצות בבית כתוצאה מביקורת או "עקיצה", אשר אינה נאמרת בדרך ארץ ובצורה מכובדת, אומנם יש מצוה להעיר ובפרט לבן/ בת זוג, אך יש דרך לומר זאת. הגה"ק בעל הבן איש חי זע"א כתב: "הוכח ונכח את עמיתך, כלומר כשתאבא להוכיח את עמיתך שחטא לך ויחרה אפך בו, תחילה וראש הוכח לעצמך בדברים שבינך למקום כמה וכמה חטאת, רק אחר כך תוכיח את עמיתך, ואז ודאי לא תישא עליו חטא, אלא מחול לו, על ידי שתחשוב בלבך כמה וכמה חייב אני לקדוש ברוך הוא בעשותי חטאים רבים. ועל כן ודאי שלא תקום ולא תיטור את בני עמך אלא ואהבת לרעך כמוך, כיון שאם הוא חטא לך, הנה הוא עושה כמוך, שגם אתה חטאת בכבוד השם יתברך. כאשר ברצונו לשפר עניני מסוים, עדיף שנעשה זאת בעזרת הערות חיוביות. למשל, אם רצון האישה הוא שבעלה ילמד יותר תורה, תוכל לומר משהו כמו: "אתה כל כך בעסקים, אני בטוחה שבעם מוח כמו שלך מאוד תהנה מלימוד התורה", או אם רוצה עזרה אפשר לומר: "אתה עושה כל כך הרבה חסד. הייתי רוצה שתעשה חסד איתי ותעזור לי בבית". אם הבעל רוצה שאישתו תהיה יותר זמן בבית, הוא יכול לומר: "את עושה כל כך הרבה דברים פים עבור אחריים. המשפחה שלנו הייתה נהנת מאוד את היית משתמשת בכוחות אלה בתוך הבית שלנו". כאשר אדם שומע שבחים, הוא פתוח לשמוע ביקורת, למלא בקשות ולהשתפר במעשיו ביתר קלות, הערכה היא כלי הרבה יותר מועיל לנישואין מביקורת, כיון שאין אדם שאוהב ביקורת. לכן עלינו לעטוף את הביקורת בהרבה שבחים, ואז כאשר יש לה עטיפה צורה מכובדת יש לה סיכוי להשפיע על ההתנהגות של בן/ בת הזוג. עלינו להשתדל להרבות "בשבחים" ולראות את הטוב "ולהגדילו" ומאידך למעט בביקורת ובהיפוש אחר "הלא נמצא". וגם כאשר כבר מחליטים שיש צורך אמיתי לבקר, נעשה זאת רק באהבה ובניחותא, בחיוך והרמוז וכך נוכל להשיג את מבוקשנו, ובדרך זו נשכין את השכינה באהלינו.

זינוך הבנים

שאלה אחת: והתשובה?

בספר קורות ביתנו מובא סיפורה של אם באחת מהסדנאות להורים: וממנה יוצאת שאלה שכל אחת ואחת מהקוראים צריך להתבונן בה ולענות לעצמו... היה זה באחת מאותם ימים, בהם הכל נראה אבוד. בני הקטן שבר את ידו, וכל שעות הבוקר עברו עלי בביטחון החוליה. הוא נאנח מפחד ומכאבים, ואני כעסתי על התור הארוך וההתנהלות הכושלת. בשעת צהריים מאוחרת הגענו שנינו יגעים הביתה. הילדים היו רעבים ודרשו התייחסות. הייתי זקוקה לעזרה, אך ביתי הבכורה העדיפה לצאת לחברה. הייתי לבד והיא אצו אחז בי. אט אט הגיע הערב, איכשהו השככתי את כולם לישון, והתיישבתי במטבח. מאוחר יותר, חזרה בתי הביתה. לא היה לה מושג על היום הקשה שעבר עלי. היא הגישה לי מחברת ובה הערה, ובקשה ממני לחתום עליה. בנקודה זו הרגשתי שהגעתי לגבול היכולת. עצבי היו מתוחים באותו יום, והתפרצתי. כעסתי עליה, שלא השגיחה על הילדים. האשמתני אותה, שאינה אחראית יחסית לבנות גילה, והטחתי בה ביקורת על אותה הערה. כשגמרתי, פניתי מותשת לחזרי. ישבתי עצובה על המיטה, וחשתי בפקעת החוסמת את גרוני. בחוץ ירד גשם שוטף, והרוח היכתה על החלונות. הרהרתי בכל אותם כישלונות שהנחילה לי בתי. כל כך הרבה ציפיתי ממנה, והיא באופן קבוע, דאגה לאכזב אותי. תמיד שאפתי לקשר עמוק וחס עם בתי הבכורה. קיוויתי לגדל משפחה חמה, אוהבת וגם מאושרת. באותו ערב, כאבתי את כישלוני. משהו לא ברור הפריע לקשר בינינו לזרוב. ואז שמעתי פסיעות וזירות מאחרי הדלת. כעבור רגע של היסוס, עמדה בתי בפתח החדר. "אמא", היא אמרה. "תקשיבי לי רגע, בבקשה". הבטתי בה, מחכה לדבריה. "אמא, לא התכונתי להכעיס אותך... היא רצתה להמשיך, אך דמעות יצאו את עיניה. היא חצתה את החדר במרוצה ונפלה על צווארי. גל של חום פשט בי. אימנתי אותה אל ליבי וחיבקתי אותה בחוזקה. באותו רגע, היא הייתה כל כך פגיעה, כל כך ילדה, ואני חפצתי להגן עליה. ואז בהארה של רגע, התחלתי להבין משמעותה של אותה. שנים חלפו מאז, אבל עדיין אני יכולה לחוש בעוצמה של אותה תוכנה. וההבנה הזו שינתה את חיי. תמיד הייתי בטוחה שאני אם אוהבת. תמיד – עד אותו יום. אז הבנתי שהצבתי תנאים לאהבה. כשבתי ענתה על ציפיותי, כשמלאה אותי גאווה בציוניה הטובים ובהתנהגותה הנאותה, קיבלתי אותה בשמחה. אבל כשנפגעת מההתנהגותה, כשהתאכזבתי מאותה הערה, נתתי לכעס ולחסד להשתלט עלי. מסתבר שהיא קלטה את זה. היא הבינה שזו אהבה שתלויה בדבר. והיא, הבת הנהדרת שלי, הייתה זקוקה לאהבת אמת. היא רצתה להאמין שאני אוהבת אותה בלי קשר למעשיה או לכישלונותיה. אז הבנתי משמעותה של אהבת חנם. ואת ההבנה הזו, רציתי לחלוק עמכם. אני יכולה להיזכר בכל כך הרבה ילדים שפגשתי: סגורים, לא אכפתיים או אלימים, שהדבר היחיד שהניע אותם להתנהג כך, היה הצורך שלהם באהבה. אנו דואגים מאוד לילדינו. אנו משתדלים לספק להם כל מה שילד צריך ואף מעבר לזה. אבל לעיתים, אנו נוטים להתעלם מצורך קיומי שהילד זקוק לו – הצורך להיות רצוי ונאהב. הצורך הזה הוא עמוק, חזק ותובעני, כמעט כמו הצורך לזמן או לשינה. אם ילדינו יחסרו אהבה, הם יהיו מוכנים להראות כטיפשים, להתנהג כאלמים, או להפוך לחולים, ובלבד שיזכו בה. דבר זה קרה, למשל, לנתנאל. הוריו של נתנאל פנו אלי מודאגים, לאחר שהחל להכות את חבריו. מילד עדין וחברותי הוא הפך ילד זועם ואלים. המדובר במשפחה בת שלושה ילדים. הבכור, מתקשה בלימודיו ואמו הקדישה שעות על מנת לעזור לו. הקטן, הינו תינוק בן חצי שנה, הדורש, מטבע הדברים, טיפול מיוחד. נתנאל הרגיש מוזנח ולא חשוב. יום אחד גילה נתנאל כי הפגנות הכוח שלו מדאיגות את אמו. אם אמא דואגת, כנראה הוא חשוב באמת. מנקודת מבטו, כדאי להיכנס לעימותים ולהיעשש, ובלבד לראות שלאמא אכפת. המכות היו אפוא הדרך שלו להביע את הצורך באהבה. אם ילדינו כה צמאים לתחושת שייכות, וכה רעבים לאהבה, עד שיהיו מוכנים לעשות הכל על מנת לזכות בה, תארו לעצמכם מה יכולנו לחולל אילו רק הענקנו להם אותה מוקדם יותר. והשאלה מהדהדת בבית כל אחד.

אמרי שפר

- הרה"ק רבי דב בר ממזריטש אומר: האדם עובד לשני אדונים: פעם ליוצרו ופעם ליצרו.
- הרה"ק רבי דוד מלעלוב אומר: לא פעם ממריץ היצר אנשים לזכר מצוה, מגביר התלהבותם, עד שבריצתם מחריבים את כל מה שבדרכם.
- הרה"ק רבי שמחה בונם מפשיסחא אומר: יצר הרע – יש לראותו כרוצח העומד מולך ובידו גרזן, והוא מוכן תמיד להתין ראשך מעליך, ואם קשה לך לצירו כך – סימן שהוא כבר התיז את ראשך.
- הרה"ק רבי מרדכי מצ'רנוביל אומר: לכן נקרא יצר הרע שמסית ומדיח, שמלבד שמסית את האדם להטותו מדרך הישר, הוא מוסיף להדיחו באמרו: "ראה כמה התרחקת".

(פתגמים נבחרים)